

УДК 633.12 631.82

**ЩОДО ВИРОЩУВАННЯ ГРЕЧКИ В ЖОРСТКИХ УМОВАХ
ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЮ ЗЕРНА. ПОВІДОМЛЕННЯ З
ПРО ЗНАЧЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ВИДІВ ЗАХИСТУ ВРОЖАЮ
ГРЕЧКИ В УМОВАХ ВІТРОВОГО РЕЖИМУ**

Л.А. КРИНИЦЬКА – Дослідна станція рису УААН,
м.Скадовськ

У зв'язку з тим, що гречка відрізняється великою чутливістю до вологості повітря, особливо в період цвітіння і наливу зерна, велике значення має мікроклімат конкретного поля. Досвідчені хлібороби знають, що ділянку для успішного вирощування гречки варто вибирати серед лісових колків, під захистом лісосмуг, поблизу великих водойм, де пом'якшується дія вітрів у цей період. Приміром, за даними Л.М. Можаяєва (1979), на Карабаликській сільськогосподарській дослідній станції Кустанайської області, гречка, що вирощувалась під прикриттям лісосмуги, давала врожай у 2,6 рази вище, ніж на відкритому місці.

Досвід вирощування гречки в рисовій сівозміні півдня України протягом минулих років переконливо довів, що її врожайність у нашій зоні залежить великою мірою від погодних умов та їх типу. Відомо, що зона сухих степів характеризується наявністю великої кількості днів із суховіями, а одним із чинників, що лімітують успішне вирощування гречки, є вітровий режим.

Мікроклімат, що формується в рисових чеках, не завжди забезпечує збереження врожаю супутніх культур, в тому числі гречки.

У 1992, 1994 і 1995 р.р. нами вивчався технологічний прийом захисту посівів гречки в рисовій сівозміні в умовах сильних і тривалих вітрів-суховіїв. Досліди являли собою схему з посівами гречки і кулісної культури:

- 1 варіант – звичайний посів гречки, без куліс-контроль;
- 2 варіант – посів розташовувався вздовж пануючих вітрів;
- 3 варіант – перпендикулярно до пануючих вітрів;
- 4 варіант – під кутом до пануючих вітрів (з півночі на південь)
- 5 варіант - також під кутом, (зі сходу на захід), тобто вивчення

проводилося в 4-х просторових напрямках. Сорт – Космея (1992 р.) і Степова (1994-1995 р.м.). Спосіб посіву – широкорядний (45см). Площа ділянки – 50 кв.м, кількість повторностей – 4. Кулісною культурою служило сорго, яке висівалось на ширину захвату сівалки (1,6 м) через кожні два проходи сівалки гречки. Аналізуючи результати досліджень, варто звернути увагу на той факт, що по всіх варіантах, де використовувалися кулісні посіви, отримано досить ви-

сокий врожай зерна гречки (14,3-18,0ц/га) при врожайності на контролі 9,4 ц/га (Табл. 1).

Таблиця 1 – Результати оцінки врожаю гречки по ефекту взаємодії чинників року і напрямків куліс, ц/га

Варіант	Роки досліджень			Середнє (x)	Відхилення (±)
	1992	1994	1995		
Контроль	9,4	8,7	10,0	9,4	-5,1
2	18,3	23,5	12,3	18,0	+3,9
3	21,8	14,4	11,5	15,9	+1,4
4	13,8	18,8	11,5	14,7	+0,2
5	16,2	16,5	10,3	14,3	-0,1
Середнє (x)	15,9	16,4	11,1	14,5	-
Відхилення(±)	+1,4	+1,9	-3,4	-	-

HCP_{05} для чинника рік = 1,23 ц/га

$HCP_{01}=1,67$ ц/га

HCP_{05} для чинника куліси = 1,62 ц/га

$HCP_{01} =2,16$ ц/га

Причому найкращий врожай гречки отримано у варіанті, розташованому вздовж пануючих вітрів, а найменший – у посівах, розміщених під кутом.

Таблиця 2 – Результати двохфакторного дисперсійного аналізу досліді по вивченню впливу куліс на врожайність гречки

ЧИННИКИ	A	B	AB
Дисперсія	341,33	491,02	352,64
Сила впливу η	0,28	0,40	0,00
Число ступенів вільн.	2	4	8
Варіанса впливу (критерій Фішера)	175,81	126,46	45,41

Як видно з наведених даних (Табл.2), врожай гречки найбільш залежить від впливу чинника B – наявності куліс (η в =0,40). Сила впливу чинника A (рік) виражена в меншій мірі (η а =0,28).

Таким чином, вирощування гречки в умовах несприятливого вітрового режиму з використанням захисних куліс підвищує можливості рослин гречки формувати і зберігати врожай. Крім того, особливе значення має напрямок посівів щодо пануючих вітрів: при їхньому подовжньому розміщенні можливо одержати вагоме збільшення врожаю зерна.